

Чурапчы улуунун хаһыата

ХАҤЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Улууска — бү күнүгүргэ

Мырылаба -- сага муоста

буолулар, биір дойдулаахпыт, Одьулуун нэһилиэтин баһылыга Ефремова Л.В. сыбаайа булуутугар кемелесте.

Кэлэбэй, Хорбут сайылыктара, Хахыйах учаастага, бааһыналарбыт хочобут, Амма унуор оттуур сүрүн хоһуналарбыт, Обо сыннаанар лаабыра бааллар. Муоста тутуутугар кемелеспүт, өйөөбүт улуус дьаһалтатыгар, харчынан устуонсардаабыт, өйөөбүт, кемелеспүт

С.Л. Тихонова, Н.Д. Собакинна, Л.В. Ефремова, В.И. Башаринна, И.И. Брызгаева, Д.Н. Кривошапкина уонна бары үлэһэбит, үлэһэспит дьоммутугар Соловьев нэһилиэтин дьаһалтатын баһылыга М.Ф. Кронникова, нэһилиэк дьокутааттарын, олохтоохторун аатарыттан барба махталбытын тиздэбит!

Соловьев нэһилиэгэ инникитин өссө үгүс былааннардаах. Аны сотору кэмнэн устуорт саалатыгар хапытаапынай өрөмүөн бүтэн, иккис тыһын ылан, аныгылыы бырайыагынан оноһуллан үлэһэ кириэхтээх.

Алтынныы ыйга буолбут нэһилиэк олохтоохторун уопсай муньабыр сага түргэн сибээс кириитин туруорустулар. Онон олохтоох инициативаны өйөөһүн бырайыагар оптоволоконнай сибээһи киллэриин нэһилиэк олохтоохторун куластааһыннарын 100 бырыһыан өйөннө.

Иннокентий СОБАКИН,
хаһыат уопастыбаннай
кэрэспэдьиэнэ.

Улуус бэтэрээннэрин Сага дьыллаабы баала

таһаарыыга бэриллибит соруудахтар туолан иһаллар, улууска эбии устуорт саалата, оҕо сайдар киинэ, опорор дьэһэлэр тутуулан үлэһэ киридилэр. Ытык-мааны бэтэрээннэрибит туох баар үлэһэ саамай көбүлүүр, сүбэпиир-амалыыр, тэрийсэр дьоммут буолалларын бэлиэтээтэ. Чурапчы нэһилиэтин дьаһалтатын тэрийиитинэн аҕам саастаах дьонно аналлаах кулууптар, куруһуоктар, араас маастар-кылаастар үлэһииллэр. Онооха сөптөөх усулуобуйаны тэрийэн, «Утум» Айыы кыһатын (сал. Надежда Заболоцкая) олоххо киллэрбитин бэлиэтээтэ. Нэһилиэктергэ бэтэрээннэргэ анаан үнүү ансаамбыллара, хуордара, кулууптара тэриллэбиттэрэ сүрдээх үчүгэин, сэргэхситэрин эттэ. Итинник хамсааһынар инникитин дабыны өйөнүллүөхтэрэ. Маны таһынан аныгы кэм

Барвара Христофорова, улуустаабы социальной управление салайааччыта Лидия Тосукаева, о.д.а. туһааннаах тэриптэ салайааччылара эбэрдэпэтиллэр, наһараадалары туттаргаатылар. Ол курдук таһаарылаах, үтүө суобастаах үлэлэрин иһин Норуоттар икки ардыларынаабы «Иновация уонна сайдыы» форумун дипломуна уонна «Үлэһэ килбизин иһин» түөскэ илчиллэр бэлиэтин үлэ бэтэрээнэ, суоппар идэлээх Валентин Попов, улуус социальной-экономической сайдыытыгар ер сылларга үтүө суобастаах үлэтин иһин «Оройуонун иннигэр үтүөлэрин иһин» III истиэпэннээх бэлиэтин Болугур нэһилиэтин олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ Иннокентий Ядрихинский, ер сылларга үтүө суобастаах үлэтин уонна бэтэрээннэр хамсааһынарыгар көхтөөх кыттылтын иһин улуус Бочуотунай грамотатынан уонна үрүн кемүс бэлиэтин Одьулуун нэһилиэтин олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ Мария Сысолетина, РФ Коммунистической партия киин кэмитиэтин «Комсомуол 100 сыла» уордьанынан Чурапчы нэһилиэтин олохтооҕо, үлэ, тыыл бэтэрээнэ Петр Дьячковский у.д.а. улуус, нэһилиэк уопастыбаннай олоһор көхтөөхтүк кыттыбыт, улуус сайдыытыгар кылааттарын киллэрсэбит убаастыыр кырдыаҕастарбыт улуус баһылыгы уонна улуустаабы дьокутааттар Сэбиэттэрин Бочуотунай грамоталарынан, Махтал суруктарынан наһараадаланылар. Ону таһынан туһааннаах тэрилтэлэр ер сылларга үтүө суобастаахтык үлэһэбит ытыктыыр бэтэрээннэригэр Эбэрдэ суруктары туттардылар.

ирдэбилигэр сөп түбэһиннэрэн, аҕам саастаах дьоммут көмүүтэри, интэриниэти туһанан, дьэһэ олон араас төлөбүрдэри, өнөлөрү онороллоругар анаан, үөрэтэр анал оскуоланы аһан үлэлэтэр былааннаахтарын иһитиннэрдэ.

СӨ Ил Түмэн Судаарыстыбаннай Муньабын дьокутаата Семен Никитин, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдэтэлэ Афанасий Захаров, улуус баһылыгы экзимижэ уонна инвестицияҕа солбуйааччы Иннокентий Матвеев, социальная болпууостарга солбуйааччы Николай Аммосов, тутуу болпууостарыгар солбуйааччы Руслан Васильев, РФ Пенсионнай пуондатын Чурапчытаабы управлениетын начаалынныыга

Улуустаабы бэтэрээннэр Сэбиэттэрин бэрэссэдэтэлэ Матрена Матвеева СӨ Бэтэрээннэрин хамсааһынын Бочуотунай грамотатын Бахсы нэһилиэтин «Далбарай» үнүү ансаамбылыгар (сал. Александра Шепомова), Чурапчы нэһилиэтин «Арчы дьэһитигэр» (сал. Надежда Заболоцкая), нэһилиэк бэтэрээннэрин Сэбиэтин бэрэссэдэтэллэригэр Мария Решетниковаҕа (Хадаар), Екатерина Ефремоваҕа (Одьулуун), Клара Макароваҕа (Сылан), Полина Заболоцкаяҕа (Болугур) туттарда.

Тымныы оҕонньор сиэниээн Хаарчааналыын мустубут дьону үүммүт Сага сылынан эбэрдэпэн туран, «2019 сыл бастын бэлиэтэ» маскараат куонкуруһун кыайылаахтарын биллэрдилэр, бэлэхтэри туттардылар. Бу күн Төлөй нэһилиэтин олохтоохторо Сэбиэскэй киинэлэртэн туруорбут тэттик Сага дьыллаабы сыанкаларын, Ярик Лебедев (Мугудай) көр-күлүү нүөмэрдэрин мустубут дьон сэргээн көрдө. «Улыбнись, удача!» сүүйүүлээх оонньууга бэрт албах бириис оонньонно. Бырааһынныктыаабы киэһэни «Алабар далбардара» бэтэрээннэр үнүү ансаамбыллара намыһан үнүүлэринэн, Артур Семенов, Ньургуйаана Дагданча ылбаһай ырыаларынан кызгэттилэр.

Уопсай хаартыскаҕа түһүү кэнниттэн үнүү-битии тариллинэ.

Марфа ПЕТРОВА.

Үөрэх-ийтис

БАСТЫН ҮӨРЭНЭЭЧЧИЛЭРИ ЧИЭСТЭЭТИЛЭР

«Сыл бастын үөрэнээччилэрэ»

«Сыл бастын уопсастыбанныктара»

Ахсынньы 16 күнүгэр «Айылгы» култуура уонна духуобунай сайдыы киинигэр Чурапчы улуунун бастын үөрэнээччилэригэр аналлаах Ороһуоспатаабы баалытылынна. Бырааһынньыкка бастын көрдөрүүлээх, актыбыыс, үөрэххэ, наукаба үрдүк ситиһиллэрдээх улууспут инники кэскиллэрэ, кизн туттар оболорбут ыгырыллан, тобуоруһа муһунулар.

Тэрээһин сабаланыытыгар Араассыйа, тас дойду араас муһуһтарыгар үөрэнэ сылдьар ыччаттар ыылпыт видео-эбэрдэлэрин көрдөрдүлэр. Ону тэнэ интэриниэт ситимэ сайдан, Америка, Германия курдук ыраах дойдуга үөрэнэр оболорбутун кытары быһа сибээс нөҥүө саалаба мустубут дьон көрөн олонорон кэпсэттилэр.

Үөрүүлээх быһыыга-майгыга улуус баһылыга Андрей Ноговицын бастын үөрэнээччилэри эбэрдэлээтэ. Оболор билини ылалларыгар сөптөөх усуллубуйаны тэрийэн, элбэх халытаалынай өрөмүөн ыытыллыбытын, сана оскуопалар

тутулан олоххо кирибиттарин сырдатта. Сана технологиялары сайыннаран, үөрэх хаачыстыбатын тулсарыыга, салгыы сайыннарыыга үгүс өрүттээх үлэ-хамнас былааннанан ытылларын эттэ. Оҕо уонна ыччат дьобурун сайыннарыы сылыгар сөп түбэһиннэрэн, үөрэх управлениета сүрдээх үчүгэй куонкурустарга күрэхтэри, араас таһымнаах дьаһаллары ыылпытын бэлэстээтэ. Маны сэргэ эбии үөрэхтээһиннэ улахан болжомто ууруллубут. Ол курдук, быйыл эбии үөрэхтээһин нөҥүө лаабырдар үлэлэрэ тулсан, хайыскаларынан араасан таһаарылаахтык үлэлээбиттэр. Былырын оҕо уонна ыччат дьонно улуус баһылыгын аатыттан алта 50-нуу тыһыынча солк. грэннар анаммыттар. Хас биридди нэһилиэк оскуолата бырайыактарга кыттан, анал бырагыраамаларынан үлэлиллэригэр, бэйэлэрин концепцияларын оностоллоругар сыал-сорук туруорунан үлэлии-хамсыы олороллор.

Салгыы араас таһымнаах олимпиадалар, аарылар, ыспартыбынай күрэхтэһиһлэр

кыайылаахтарыгар, улуус, оскуола оболор араас тэрээһини көбүлүүр бастын үөрэнээччилэргэ «Сыл бастын үөрэнээччигэ», «Сыл бастын уопсастыбанныыга», «Сыл бастын ыспарсымыана» анал ааттары туттартаата. Онуоха номинация ахсын 10-нуу оҕо тигистэ. Үөрэх управлениетын начаалынныыга Тамара Павлова үүммүт сана сылынан эбэрдэлээтэ, ситиһиһлэри бабарда. Быйылгы үөрэх дьылыгар улууска үөрэх эйгэтигэр үлэ-хамнаска, үөрэххэ ситиһиһлэри, оҕону сайыннарыыга, үөрэтигэ туох сонун бырайыактар кирибиттарин ситиһили билиһиннэрдэ. Оттон үөрэнээччилэр ааттарыттан эбэрдэ тылы Алабар орто оскуолатын үөрэнээччигэ Диана Протодьяконова эттэ.

РФ Бэрэсидьиэнин ыйаабынан Араассыйа үрдүнэн 2018 сылтан 2027 сылга диэри Оҕо саас сылларынан биллэриллибитэ. Бу үөрүүлээх түгэһнэ Амма улуунуттан кэлбит ыалдьыттар, ыччат уонна социальнай бэлитикэ управлениетын начаалынныыга Саргылана Неустроева, Амматаабы айар дьобуру сайыннаран клин

дирижтарин солбуйааччы Анна Макарова үөрэх бастыннарын эбэрдэлээн туран, Оҕо саас уон сылын бэлэстин улууспут баһылыгар Андрей Ноговицынна туттардылар.

Бу күн «Дархан» үнүү ансаамбыла (сал. Елена Сивцева), «Сандаара» ырыа бөлөбө (сал. Любовь Макарова) Сана дьыллаабы баалы үнүүлэринэн, ырыаларынан кизэргэттилэр. Эстрада чабылхай сулуһа «Сноу войс» бөлөх, кустук сэттэ өгүнэн дьиримни оонһуур лазернай шоу сана дьыллаабы бырааһынньык силигин ситэрдилэр.

С.К. Макаров аатынан улуустаабы гимназия үөрэнээччилэрэ, учууталлара «Тымны сүрэх» мультфильмге олобуран, алтаах дойдуга киллэрэр Сана дьыллаабы туруоруулара көрөөччү интэриһин тарта Тымны оҕонньор сиэһинээн Хаарнааналыын кириэн, Сана дьылынан эбэрдэлээтилэр. Өрөспүүбүлүкэбигитигэр уонна улууска үүммүт сыл Сомоолоһуу сылынан биллэриллибитэ. Оон сана дьыллаабы харыйаба бары норуот оболоро илии илииттан тутуһан, хорооводка эргийдилэр.

Марфа ПЕТРОВА.

«Сыл бастын ыспарсымыаннара»

Биһиэхэ суруйаллар

КЫРААЙЫ ҮӨРЭТЭЭЧЧИ, ДЭГИТТЭР УУС

Ааспыт сыл бүтэһик күннэрин биридэстэригэр, ахсынньы 26 күнүгэр, улуустаабы киин бибилиэтигэбэ эмээ биир дьикти талааннаах, сэдэх идэлээх киһилиин көрсүһүү буолла. Кини – биһиги биир дойдубааһыт, кыраайы үөрэтээччи. Нуучча географической уопсастыбатын уонна Россия Суруналыыстарын сойууһун, Саха сирин Суруйааччыларын уонна Тимир уустарын сойуустарын чилиэнэ Николай Николаевич Аржаков-Боло Уус. Николай Николаевич "Таайыллыбатах чакчылар" уонна "Уһаныы абылака" сана тахсыбыт икки кинигэтин аабааччыларыгар, биир дойдубааһтарыгар билиһиннэрдэ. Дьоро күнү киинэммит бибилиэтигэ ситимин дирижтэрэ, Боло Уус биир дойдубааба Вера Аполлоновна Платонова иллээн ыытта. "Таайыллыбатах чакчылар" кинигэтэ Дьобуускайга, "Алмаас" кинигэ кыһатыгар 2017с. тахсыбыт. Ааттар былыргы дьыллар кэтэхтэригэр олонорон ааспыт устуоруйабытыгар, ону таһынан өбүгэлэрбит олохторугар сыһыаннаах научнай үлэлэргэ, номохторго суруллубут өбүгэлэрбит суоллары-истэрин саналыы көрөн үөрэтэн уонна быһылааннар буолбут сирдэригэр бэйэтигэр тийээн көрөн-истэн, аналлаах чинчийи үлэни ыытан, көстүбүт сэмэй булумһуларын туһунан аабааччылардыын санаатын үлэстэр. Кинигэбэ кирии тылы философскай наука доктора, историческай наука хандьыдаата Ксенофонт Уткин – Нүһүлгэн суруйан хаалларбыта да элбэби этэр. "Сабардамнаах билиигэ көбүлүүр кинигэ" диэн ааттаах. "Николай Николаевич

айар, уһанар талаанын таһынан, төрүт култуура хайыскаларынан былыргыны кэпимсэ, диринник чинчийэргэ туруулаһан турунар, өр сылларга дьарыктанар улахан сабардамнаах, таһымнаах кыраайы үөрэтээччи буоларын бигэтик итэбэйдим. ...Көрдөөһүннэр, булуулар, сылыктааһыннар аабааччы аймах төрүт сирин уруккутун, былыргытын, аныгы үйэ аартыктарыгар айаннанан араларга: бу кинигэ олуқ тирэх буолуон, билиигэ-көрүүгэ саналыы көбүлүүн сөп эбит, диэн астына аахтым," – диэн К.Уткин бэлэстээн суруйбут. Иккис кинигэ "Уһаныы кыһата" Кинигэбэ Н.Н.Аржаков-Боло Уус саха уустара урукку дьылларга тимирдээх таһыуһааран тимириилларын, уһанарга туттар сэлтэрин-сэбиргэллэрин, билигин бэйэтэ хомус охсуутугар туттар тэриллэрин уонна олору туттан, хайдах хомуһу охсорун, кизэргэтэрин арыһан суруйар. Саха номохторугар, үгүэйээннэригэр олобуран айбыт хомустарын композицияларын, өбүгэлэрбит тутта сылдьыбыт быһахтарыгар олобуран саха быһабын быһыытын-таһаатын көрдөрөн, ситиһили ырытар. Ону таһынан былыргы саха боостурун сэбин-сэбиргэлин – куйахтары, баһаы, ох саалары, оноостору хайдах чинчийи үлэтин ыытан сэргүлүтүн кэспир Туойтен онорбут чускуурайдара, кыллаах кырыымпалара, тус айаана ааттар дэгиттэр уус буоларын ситэри арыһаллар. Кинигэбэ кирии тылы СӨ искусствотын үтүөлээх үлэһитэ А.Н.Гоголев-Сатал Уус суруйбут. Кинигэ сүрэхтэһиһтигэр Николай Николаевичи

кытта Дьобуускай куорат "Арчы" дьиктин иһинэн үлэһиһир, ырыа-тойук аргыстаах "Күн дьон" фольклорнай ансаамбыл кыттыны ылла. Салайааччы – Евдокия Ивановна Павлова. Ансаамбыл бизэ сыллаабыта тэриллибит, араас таһымнаах бэстибээллэргэ ситиһиһлээхтик кыттар. Саха норуодунай ырыаларын дьикэрэччи ыллыыллар, олонхону, тойугу долоһута толороллор, хомуска дьүрүһүтэ оонһуулар. "Онуохай" уопсастыба бэрэсэдэстэлин солбуйааччы, Дархан онуохайдыт Семен Ильич Черноградскай бу күн олонхону бизэ тылынан толордо. Ыалдьыттарбыт ырыа-тойук кэһиһлээх кэлэн, мустубут дьону сэргэхситтилэр. Николай Николаевич бу ансаамбыл биир көхтөөх кыттааччыта – ыллыыр, хомуска да оонһуур. "Николай Николаевич талаана эргичи таһан иһэрин көрөн сөхтүбүт, үтүө киһи талаана кустук сэттэ өгүнэн сүһүмнүүр диһлэрин итэбэйдимит. Чурапчы дьон дьиктилэринэн биһигини сөхтөрөллөр. Биттики алаас оболоро төрөөбүт норуоттарын былыргытын, бухатыыр таһаһын-сабын, сэбин-сэбиргэлин, куйабын булан дьонно-сэргэбэ таһаардылар. Саха төрүт былыргы ох саатын Боло Уус этиитинэн онорон, ыччаттарбыт күрэхтэһэллэр. —диэн Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын үтүөлээх үлэһитэ Валерий Петрович Герасимов бэлэстээтэ. Улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччы Н.И. Аммосов, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ, кыраайы үөрэтээччи В.Д.Пинигина, Боло Уус биир дойдубааһтара – хатылылар уода үтүө баба санааларын тиэртилэр, ситиһиһлэри бабардылар.

Наталья ЗАХАРОВА.

УЙГУ КЫНАТА

"Чурапчы" ТХПК "Сана олох" хаһыакка ыйга биридэ тахсар анал сыһарыгыта

СЫЛЫ СИТИИИЛЭЭХТИК ТҮМҮКТЭЭТИБИТ

"Чурапчы" тыа хаһаайыстыбатын производственной кэпэрэтибэ 2018 сыллаах былаанын үлэ бары көрүннэригэр аһара толорон түмүктээтэ. Ити туһунан кэпэрэтиип бырабыланныатын бэрэссэдээтэлэ Николай Афанасьевич Аржаков билиһиннэрэр:

2018 сылга үүтү соботуопкалыыр былаамыт 7600 тонна этэ. Сааскыта тымныйан, мэччирэн хойутаан үүнэн, сайылыкка хойутаан тахсыбыттара. Ити сайынны ыйдарга үүтү ыаһын былаанын толорууга охсуулаах буолбута. Аны былааны тиздиигэ сыл кэмин, олохтоох усулуобуйаны учуоттаабат буолуу баар. Күһүрү сүөһүлээхтэр мырзайдырын ийэлэрин кытары биригэ ытан кэбиһэр буоллулар. Ити өйдөнөр. Сөрүүнүгэ көнүл мэччийэн, тото-хана аһаан кыстыкка төлөһүөн, үчүгэй туруктаах кириэллэр. Кыстык хаар түһүүтэ хотонно кириэллэригэр барыларын булан адалаллар. Оччобо үүт ыама ардуу түһэр. Оттон былааны тиздиини ити кэмгэ аччаталлар. Бу да сырыыга кэнники ыйдарга аһара толоруубут түмүгэр былааны 7602,30 тоннанан, 100,03 бырыһыан толордубут. Эт соботуопкатын былаана толорулунна. Үүтү туттарбыттарга, сэтинни ыйы киллэрэн туран, харчыларын төлөөтүбүт. Оттон сүөһү, убаһа этин туттарбыттар харчыларын ыллылар. Улахан сылгы этэ тоннуу

кэлин тутуллубут буолан, харчытын бу сылга кириэн баран төлүөхпүт.

Үлэһиттэрбит олоһор, үлэлиир усулуобуйаларын тупсарыыга үлэлээбит. Ааспыт сылга элбэх эбийиэктэригэр хапытаалынай өрөмүөннэри ыттыбыт, оборудованиеларбытын санартыбыт. Федеральной суол кытытыгар турар "Быйан" маһаһыны, овоцехранилищени, ыраас ууну кутар сыабы гааска холботтубут. Аны сайын киин эбийиэктэригэр холботуохпүт. Хаарбах дьээттэн көһөрүү бырагыраамаба кирисэн, 4 үлэһиттэ таас кыбаргыраланна. ИЖС бырагырааманан 5 ыал сана дьээт туттан киридэ. Москваба Бэс Чагдаба 2 бэтэрээмитин сынныанар путевканын хааччыйдыбыт, Абалаах санаторийыгар 2 үлэһиттэ эмтэннэ. Набережные Челны куораттан 12 кубометр емкостаах КамАЗ үүт таһар массыныны атыыластыбыт. Итини уопуттаах суоллар Капитон Бандеров үлэпэтэр. Нижней Новгородтан 4 кубометр емкостаах үүт таһар ГАЗ-53 массыныны ылбыппытын Алексей Коркин сүүрдэр.

2019 сылга үүккэ, эккэ былаамыт былырынын таһымын хаалыаба. Тыа хаһаайыстыбатын министростибэтигэр бигэргэтиигэ кирибизэ. Ил Дархамыт Айсен Сергеевич Николаев тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар туруорбут сорукарын олоххо киллэриигэ үлэлэниигэ, бастатан туран, реконструкциялааһынна, модернизациялааһынна үлэни ытыахпыт. Оттон бородууксуйабытыгар үүттэн, эттэн сана астары астыыр былааннаахпыт. Улаковкаларбытын, этикеткаларбытын санардыахпыт. Маныаха тэхуосуубуйа, докумуон ылытыгар үлэ ытыллар. Хааччыны өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн үүккэ 59,4 бырыһыан, эккэ 25,7 бырыһыан, хортусулпуйга 64,6 бырыһыан, обуруот аһыгар 48,5 бырыһыан, сымыкка 53,1 бырыһыан. Биһиги бу таһымтан түспэккэ, өссө тупсарар туһугар үлэлэниэхтээхпит. Бородууксуйабыт хаачыстыбатын тупсарыыга былааннаах үлэ

ытыллар. Сүүрүк аттарбыт биһиги конюшнябытыгар кыстаан тураллар. Быйыл Анкенди дьээн 3 саастаах ыраас хааннаах сүүрүгү Волгоградской уобаластан Волгоградской ат соботууттан атыыластыбыт. Ил Дархан бириһигэр бэлэмниибит, Мэйн Конигтыын кириэхтэрэ.

НДС үрдээбитигэр олобуран, атыылыыр сыанабытын үрдэтиэхпит. Ол эрэри биллэркөстөр, улахан үрдээһин буолуу суоба. Бу нолуогунан сибээстээн, поставщиктарбытын кытары үлэбэ эмиз уларыылар киридилэр.

Сыл түмүгүнэн, өрүү буоларын курдук, бастынарбытын быһаардыбыт. Производственной сыах бастын үлэһитэ — кондитерской сыах сәбиэдиссэйэ Анастасия Вячеславовна Осипова, арыы онорор сыах бастын маастара — Мугудайдаабы астыыр-уөллүүр кэмбинээттэн Егор Афанасьевич Коркин, Бастын лаборант — Алена Михайловна Павлова, атыы-эргиэн бастын үлэһитэ — "Чэбдик" маһаһынын сәбиэдиссэйэ Мотрена Егоровна Мишкина, Бастын суолпар — Сергей Виктрович Платонов, Бастын хачыгаар — киин хочуолунай хачыгаара Иннокентий Дмитриевич Никитин, Бастын рабочай — Степан Степанович Константинов, Бастын исписэлиис — буһаалтыр Ирина Ивановна Климовская.

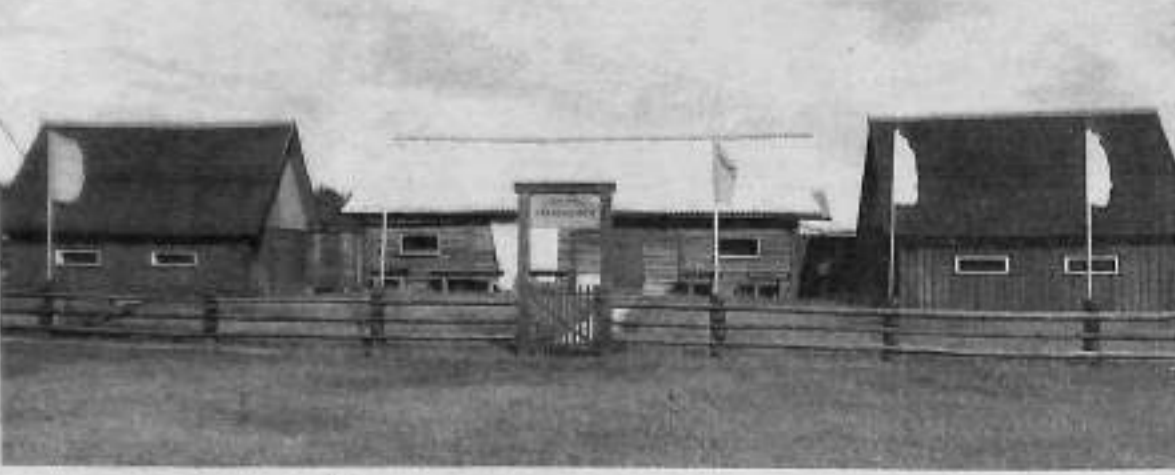
Үүмүт сылга ылбыт кирбиилэрбитин өссө чингээрэ сыал-сорук туруорунан үлэли-хамсыы сылдыабыт.

Үүтү соботуопкалааһын 2018 сыллаабы түмүгэ

Наслега	План 2018	Фактическая заготовка													% вып. плана
		Январь	Февраль	Март	Апрель	Май	Июнь	Июль	Август	Сентябрь	Октябрь	Ноябрь	Декабрь	ВСЕГО	
Алагарский	383,28	4,20	13,80	13,90	18,60	36,30	63,00	88,60	94,60	69,10	33,00	22,90	12,60	470,60	122,78%
Бахсытский	329,42	0,00	4,90	12,00	13,10	28,10	61,50	85,70	98,50	64,00	33,50	21,10	3,70	426,10	129,35%
Болтогинский	316,86	2,30	0,00	6,90	5,50	6,80	27,00	47,10	56,20	29,50	10,70	7,20	2,90	202,10	63,78%
Болугурский	641,79	12,50	22,20	16,40	23,50	24,30	70,20	113,50	145,80	101,50	63,30	48,60	32,10	673,90	105,00%
Арылахский	293,52	2,90	5,00	6,30	8,20	20,40	43,40	63,30	70,90	48,60	28,60	21,70	13,00	332,30	113,21%
Кытанахский	272,87	0,60	1,90	3,40	6,10	11,80	34,20	55,10	55,80	41,60	14,40	10,00	5,10	240,00	87,95%
Мугудайский	512,54	3,40	7,60	11,60	22,20	27,10	75,00	108,90	117,70	62,40	19,40	24,90	20,80	501,00	97,75%
Ожулунский	625,63	8,80	21,70	20,40	26,70	31,10	95,20	128,00	153,40	98,60	45,20	41,60	23,10	691,80	110,58%
Соловьевский	544,85	0,00	14,00	14,00	35,00	50,00	92,80	117,30	132,60	92,80	38,10	20,00	12,30	618,90	113,59%
Сыланский	790,79	5,90	16,20	18,10	25,10	32,90	110,70	162,30	188,40	109,70	25,60	21,00	17,80	733,70	92,78%
Телейский	324,93	2,30	7,70	9,60	14,60	21,40	52,00	69,20	77,00	51,60	22,80	12,40	10,00	350,60	107,90%
Хадарский	408,41	1,80	5,00	8,70	19,30	26,80	74,70	101,30	107,10	70,30	24,30	15,00	8,60	462,90	113,34%
Хатылынский	372,51	3,90	11,10	9,00	13,70	19,20	44,30	60,50	71,10	45,50	17,80	13,20	7,80	317,10	85,13%
Хаяхсытский	330,32	0,60	2,40	4,30	10,90	15,80	47,00	73,70	94,00	56,30	14,00	17,10	5,80	341,90	103,51%
Хоптогинский	673,21	6,30	14,30	15,20	19,60	19,20	62,70	104,10	114,70	59,00	23,10	28,50	22,00	488,70	72,59%
Чакырский	459,58	5,90	16,00	18,90	22,80	38,40	75,80	108,10	109,30	72,50	30,60	23,80	19,60	541,70	117,87%
Чурапчинский	319,49	1,70	3,60	3,70	6,10	10,70	30,10	45,50	52,80	26,20	10,40	13,30	4,90	209,00	65,42%
ВСЕГО	7 600,00	63,10	167,40	192,40	291,00	420,30	1 059,60	1 532,20	1 739,90	1 097,20	454,80	362,30	222,10	7 602,30	100,03%

2018 сылга үүтү соботуопкалыыр былаан 7600 тонна этэ. Ону 7602,30 тоннанан, ол эбэтэр 100,03 бырыһыан толорулунна. Ордук үчүгэйдик былааннарын 122,78 бырыһыан толорбут Алабар, 117,87 бырыһыаны ылбыт Чакыр, 113,59 бырыһыан көрдөрүүлээх Соловьев, 113,34 бырыһыаны ситиспит Хадаар нэһилиэктэрэ үлэлээтилэр. Болтоҕо, Чурапчы, Хоптоҕо, Хатылы, Кытанах, Сылан, Мугудай нэһилиэктэрэ былааннарын толорботулар.

Абаларын үлэтин салбаан

кыһынын тизээр кыһалба үөскээбэт. Кыстыыр отгоро тийбэт буоллабына, атылаһаллар.

Сайын Мээндийэбэ үс хаһаайыстыба сайылыыр. Виктор Викторович Смирников, Владимир Мироневич Захаров хаһаайыстыбалара бааллар. Үүтэрин кыттыһан туттараллар, үүтү сойутар оборудованиелаахтар. Электроуот ситимэ СИП кабелинан кириэн турар. Евдокия Захарова учуоччутунан, күннэ иккитэ ыаммыт үүтү хонтуруоллааччынан, үүт массыынатыгар туттарыга үлэлиир. Күннэтэ хас биридди хаһаайыстыба теле үүтү туттарбытын баһиэтиэн иһэр. От ыйыгар холбоон,

Оҕолор бэйэлэрэ даҕаны онно сөбүлэһэллэр. Обуруту кереллөрүн таһынан ныйрэй керүүтүгэр, атын да үлэлэргэ мэлдьи көмөлөһөллөр. Сир аһа дэлэй-иллэн кэмнэригэр хаттаҕастыыллар, дьадыэнниллэр, отоннуулар.

Дьэ, ити курдук, өбүгэлэрин сиригэр, хоту көһөрүллүүгэ сылдыбыт эһэлэрэ Василий Иванович Смирников: "Хаһан эмэ билиги алаастыгыгар сүөһү маньрыаба, сылгы кистизэбэ, оҕо саната чуопчаарыаба, ыһыах ыһыллыаба, оһуохай дьэрэйизэбэ" диэбит кэриэтин олоххо киллэрэн, "Олокоос" бааһынай хаһаайыстыба таһаарылаахтык үлэлиир. Кинилэргэ бары өттүнэн ситиһини!

"Олокоос" бааһынай хаһаайыстыба улууспутугар, өрөспүүбүлүкэбэ биир бастын үлэлээгинэн биллэр. Бу хаһаайыстыбаны Российской Федерация үтүөлээх фермерэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыа хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ уснна туйгуна, Социалистической Үлэ Геройа Р. И. Константинов аатынан бириэмийэ лауреата, Төлөй нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо Василий Васильевич Смирников тэрийбитэ. Билигин хаһаайыстыба баһылыгынан уола Дмитрий Васильевич Смирников үлэлиир. Кинини көрсөммүн билигин үлэлэрин-хамнастарын туһунан ыйыталастым.

16 тонна 848 кг, атырдыах ыйыгар 18 тонна 232 кг үүтү туттарбыттар. Үүт таһар массыына күн аайы сылдыар. Үүт аһыйыта, буорту буолуута таһаарыллыбатах.

Үһүс сылын дьэ-кэргэнинэн оҕо үлэ-сынныалап лаабырын үлэлэтэллэр. Мээндийэттэн чугас Бырыы Хаа диэн сиргэ туһунан баазалаахтар. Хоргуолпуй олордолор, теплицалаахтар. "Сахаагропеснеоборудование" тэрилтэттэн кытай тыраахтарыгар аналлаах хоргуолпуй олордор, хомуйар оборудованиэ атылаһаллар. Аны сайын ыйыларын изнин кэнэтэр былааннаахтар. Бу лаабырга иитээччинэн биир кинини хамнастаан үлэлэтэллэр. Үлэттэн аралдыһып сыалтан сайынны кэмнэ суоҕабай төлөпүнүнэн туһаннарбаттар.

„ЧУРАПЧЫ“ ТХПК 2018 СЫЛГА БЫЛААНЫН ТОЛОРУУТА

Наименование	За 2018 год					
	Произведено		План		Выполн плана в %	
	тн в натур выраж	тн в пересч/ тыс.п/л	тн в натур выраж	тн в пересч/ тыс.п/л	тн в натур выраж	тн в пересч/ тыс.п/л
Масло сливочное	221,31	5 497,24	218,60	5 518,20	101,24%	99,62%
Цельномолочная продукция	356,85	2 104,76	392,56	2 081,80	90,90%	101,10%
Нежирная продукция	184,18	246,77	275,00	340,00	66,97%	72,58%
Чистая вода	4 882,13	9 764,26	5 599,80	11 199,60		87,18%
Колбасные изделия		57,54		21,00		273,98%
Вареная колбаса		29,31		11,52		254,50%
Колбаса п/к		21,07		5,37		392,43%
Копчено-вареная жеребятина		5,26		3,32		158,37%
Ребро свиное копченое		1,89		0,79		238,82%
Мясные п/ф		35,22		39,80		88,50%
Мясо в убойном весе		166,88		128,87		129,49%
Говядина		125,21		82,54		151,70%
Жеребятина, конина		39,38		46,33		85,01%
Свинина		2,28		0,00		
ВСЕГО	5 904,10	17 613,03	6 675,63	19 139,60	88,44%	92,02%

ЮРИДИЧЕСКОЙ СИРЭЙГЭ СИРИ БИЭРИИ

Тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэтигэр тыа хаһаайыстыбатын онорон таһаарытыгар туттулар сир аан бастаан булгуччу аукцион түмүгүнэн түүлэнигэ, эбэтэр бас билигэ бэрллэр.

Түүлэни дуоҕабарын болдьоҕо бүтүбүнэ, тыа хаһаайыстыбатын тустаах тэрилтэтэ бу сиргэ аукциона суох хаттаан сана дуоҕабары түһэрсэр, өскөтүн олохтоох бэйэни салайыны уорҕаныгар тустаах сир туһаныга судаарыстыбаннай сир кэтээн көрүү чэрчитинэн сокуону кэһи баар уонна РФ сокуонун кэһи туоратыллыбатах диэн иһитиннэри кирибэтэх буоллабына. Онон түүлэһээччи салгы туһаныан баҕарар түгэнигэр эрдэ түһэрсиллибит түүлэни дуоҕабарын болдьоҕо түмүктэнэ илигинэ, сана дуоҕабары түһэрсэбин диэн сайабылыаннаа туттарыахтаах.

Тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэтин кытары дуоҕабар түһэрсиллибит кэмттэн 3 сыл аастабына, тустаах сир тэрилтэ бас билиитигэр аукциона суох бэрллэр. Өскөтүн РФ сокуоннарын кэһи уонна туоратылла илик кэһи суох буоллабына, ону тэнэ, өскөтүн тэрилтэ түүлэнигэ ыпбыт дуоҕабарын болдьоҕо түмүктэнэ илигинэ, аты-тутуу туһунан дуоҕабары түһэрсэбин диэн сайабылыаннаһаласпыт буоллабына.

Тыа хаһаайыстыбатын сайыннары эйгэтин судаарыстыбаннай бырагырааматыгар, тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктаныга, эбэтэр атын тыа хаһаайыстыбатын онорон таһаарытыгар сыһыаннаах үлэ-хамнаһка кыттар тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэлэригэр сир учаастага биэс сылга диэри болдьоҕо аукциона суох түүлэнигэ бэрллэр.

Сир өлүүскэтин суотугар тыырыллыбыт сир учаастага тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэтигэр түүлэнигэ, эбэтэр бас билигэ аукцион ыппакка эрэ бэрллэр, өскөтүн, тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэтэ олохтоох бэйэни салайы уорҕаныгар тустаах сирин түүлэнигэ ыларын туһунан дуоҕабары, эбэтэр аты-тутуу туһунан дуоҕабары түһэрсэбин диэн сир учаастага муниципальнай бас билии быраабыгар бэрллибитин туһунан судаарыстыбаннай регистрацияба кирибит күнүттэн 6 ый иһинэн сайабылыаннаһаласпыт буоллабына. Саха сиригэр бу ньыманан сир учаастагын ылы эмиз садахтык кестер.

ЧУРАЛЧЫ - УСПУОРТ ТУОНАТА

Чурапчы улуунун успуорка салаатын "Сага олох" хаһыакка тахсар анал сыһыарыыта

2018 сыл ахсынны биир үтө күнүгэр, Дьокуускай куораттан оскуола-интеринээт иитиллээччитэ Валерий Васильевич Лыткин төлөпүнүнэн эрийэн үчүгэй сонуну иһитиннэрибитигэр, "Өр сыллаах баҕа санаам туолаары гынна дуу?" диир долгуйан, үөрүүбүттэн саната суох чочумча олоро түстүм.

Дьэ, ол тух сонун миигин итинник улаханник долгута? Дмитрий Коркин аатынан мусойга үлэни кириэхпиттэн биир баҕа санаабынан – 60-лус сыллартан саҕалаан, өрөспүүбүлүкэ, улуус хаһыаттарыгар тахсыбыт тустуу туһунан суруйуулары булбут киһи, - диир этэ. Онуоха "оннук хаһыаттары бүтүннүтүн мунһар биир эмэ фанат баара буолуо дуу?" диир болпуруос үүйэ-хаһа тутара.

Итинник фанат баар эбит, көһүннэ! Буолаары-буолан, бэйэбит улууспутугар! Ол киһи туһунан, ону тэнэ 1968 сыллаахтан саҕалаан муслут хаһыаттарын ханна эмэ туттарбыт киһи диир баҕа санаалаабын туһунан Валерий Лыткин иһитиннэрдэ.

Устуоруйа суолталаах бэлэх

Мин омуммар, олох "өрө көтө" түстүм: "Дьэ кыгаат, биһиги мусойбутугар хайаан даҕаны бэлэхтэт?" - диир санаабын эттим. Ити кэнииттэн Валерам ол киһини ытары кэпсэтэн, тылын ылыннараан, миэхэ төлөпүнүн нүөмэрин биэрдэ. Киһибин кытары кэпсэтэн, улахан махталбын тиздэн, хаһыаты ылыах буолан дуоҕабардастыбыт.

Тустуу улахан фаната хайаларай? Ким бу маннык 50 сыл устата барытын мунһан, урунан, кырыан, сыһыаран, сылддыбыты? Оннук киһинэн Алаҕар нэһилигин олохтооҕо Сидор

Сидорович Попов буолар. Аҕа саастаах көлүөнэ дьон, успуорду сэнээрээччилэр кинини үчүгэйдик билэр буолуохтаахыт. Кини 1954 сыллаахха Алаҕар нэһилиэгэр төрөөбүтэ. 1970 сыллаахха орто оскуоланы бүтэрээт, армияҕа сулууспалаан кэлэн баран, дойдуттан харыс сири халбарыйбакка, колхуоска, соһуоска биэнсийэҕэ тахсыар дээрэ үлэлээбитэ. Эдэр сааһыгар успуорт араас көрүннэригэр – гирэ, хапсаҕай, көңүл тустуу, волейбол күрэхтэһиилэригэр нэһилиэтин чизин өр сылларга көмүскээбитин үгүс грамоталар, бэлиэлэр туоһулууллар.

"1968 сылтан саҕалаан, тустуу туһунан суруйуулары ааҕан, интервиргээн мунһуубун саҕалаабытым. Быйыл итинэн дьарыктаммытым 50 сыла буолла. Биһиги дьэ кэргэн түөрт оҕолохпут, 10 сиэннээхпит. Дьон сизиринэн этэнгэ олоробут," - диир Сидор бэйэтин туһунан кылгастык кэпсэтэ.

Дьэ эбэр кэлэн, аһыырбын да умнан, хас да күнү быһа хаһыаттарын аахтым, көрдүм. Сидор Сидорович олус да кэскиллээх дьыаланы онорбут эбит! Маннайгы мунһууларын анал альбомна сыһыартаабыт. "Дьулурбан" успуорка аналлаах сыһыарыыны хаһыат бастагы тахсыбыт күнүттэн мунһуубут.

Аны устуоруйа суолталаах дьонун бэлэги хайдах туһанабыт, диир болпуруос үөскүүр. Бастатан туран, биһиги оскуолабытыгар сылын айы ытыллар "Куоркун ааҕылар" кэмпириэнсийэҕэ кыттар үөрэнээччилэргэ кинилэр салайааччыларыгар тугунан да кэмнэмэт сыаналаах матырыйаал мунһуулунна. Иккинэн, физкултура институтун устудьуоннара реферат, дипломнай үлэлэрин суруйууларыгар туһалаах буолара саарбахтаммат. Үсүһүнэн, улуустаагы "Сага олох" хаһыат "Чурапчы - успуорт туоната" анал сыһыарыытыгар "Саһарбыт хаһыаттан - успуорт сонуннара" диир рубрика аһан үлэлэттэххэ хайдаһый? Төрдүгүнэн, интервист ситимин таба туһанан, дьон-сэргэ сөбүлээн туһанар социальнай ситимнэргэ тарбатан аахтардааха хайдах буолуой?

Онон урукку кэмнээҕи устуоруйаны сырдатар бачча үчүгэй, үйэлээх матырыйааллары хайдах эмэ гынан дьонно, эдэр ыччаттарга тиздибит киһи диир санаа үөскүүр.

Егор ПУДОВ,
Д.П. Коркин аатынан "Ыспартыыбынай Албан аат" мусойун дириэктэрэ.

Саһарбыт хаһыаттан -- успуорт сонуннара

Сойуус чөмпүйүөнүгэр тийэ үүммүтэ

Егор Васильевич олохтоох этиитин ылынан, улуустаагы "Сага олох" хаһыат эрдээксийэтэ уолсай субэнэн, ыйга биридэ тахсар "Чурапчы - успуорт туоната" диир анал балаһатыгар кэмпитэн-кэмигэр "Саһарбыт хаһыаттан - успуорт сонуннара" диир рубриканы үлэлэтэр быһааннаахпыт. Бу рубрикага урукку сылларга суруллубут тустуу дьон, күрэхтэһиһилэр, куоталаһылар тустарынан матырыйааллары бэчээттээн ааҕааччыларыбытыгар билиһиннэриэхпит.

Чакыр курдук кыра нэһиликтэн ССРС уопаттарга бастагы чөмпүйүөнэ Вячеслав Карпов, ССРС успуордун маастардара ини-бии Афанасий уонна Николай Матвеевтар, Прокопий, Николай Сивцевтар, Арасыйыа чөмпүйүөнэ Егор Старостин, ССРС чөмпүйүөнэ, уопаттарга аан дойду призера Семен Макаров курдук чулуу бөбөстөр үүммүттэрэ. Кинилэртэн биридэстэрин - Афанасий Матвеев кыайыларын-хотууларын туһунан ахтан-санаан ааһыабын.

"Тустан, бастагы кырааматабын оройун аһыс кылаастаах оскуолаларын күрэхтэһиһилэригэр ылбытым. 41 киһи ыйааһыннаабым. Онно Арасыйыа, өрөспүүбүлүкэ көбүөрдэригэр биллэн эрэр Сеня Макаровы, Слава Романовы, Коля Барашковы, Еремей Дьячковскайы көрбүлүн умнубалпын. Эчи, туттан-хаптан тусталлара, трикопала үчүгэйин! Сэттис кылааска үөрэнэ, Бүтэйдээх нэһилиэгэр барбытым. Физкултура учууталынан Москубатаагы судаарыстыбаннай университеты бүтэрбит Алексей Васильевич Игнатьев үлэлиирэ, тустууга өрөспүүбүлүкэ призера - Ваня Игнатьев, Витя Окороков, Петя Кривогорницын үөрэнэллэрэ. Биридэ оскуола күрэхтэһиһигэр Витя Окороковтыын тэнэспитим, кини оччолорго өрүс илин энэринээҕи зона чөмпүйүөнэ этэ. Сайынын (1954 сыл) Дьокуускайга Арасыйыа чөмпүйүөнэ буолбута, Алексей Васильевич биһигини батыһыннара сылдьан күрэхтэһиһини көрдөрбүтэ. Аквиад Иванов, Эдуард

Гегеев, Петр Попов, Николай Гоголев уо.д.а. албан ааттаах бөбөстөр тусталларын илэ керен сөхлүтүм-махтайбытым," - диир ахтар тустуу бэтэрээнэ Унуобунан бөдөн буолан, наар бэйэтигэр аҕа саастаахтары кытта тустара. Ахсыс кылааска үөрэнэ Чурапчы оскуолатыгар кэлбитэ, манна тустуу секциятын Дмитрий Петрович Коркин үлэлэтэрэ. Ахсыс кылааһы бүтэрдэбин сыл Красноярскай кыраай оҕолоро Чурапчыга кэлэнэр табаарыстыы көрсүһүү буолбута. Афоня 70 киһиэ тустан кыайтарбыта, оттон Слава Карпов, Сергей Лыткин, Рома Неустроев, Петя Макаров кыайыы өрөгөйүн билбиттэрэ. Тириньэрэ Дмитрий Петрович мучук гына-гына саннын таптайбыта: «Барыта - иннигар, кыайылар баар буолуохтара», - диибитэ. Нөһүө, 1966 сылтан, Ыспартыыбынай интервист-оскуолаҕа Роман Дмитриевы, Роман Неустроевы, Василий Уваровы, Владимир Андросовы, Николай Захаров-Сахааччаны уо.д.а. кытта биригэ үөрэммитэ, биригэ олорбута. Тириньэринэн Дмитрий Петрович үлэлиирэ. Кырдык, кыайылар да ситиһиллибиттэрэ.

1967 сыл үүммүтэ Уолу саас Арасыйыа уопаттарга чөмпүйүөнэ этэ, онно үчүгэй буоллактарына, Сойуус түһүлгэтэ күүтэрэ. Тириньэр уонна бөбөс маастарыстыбаны, тизхинькэни толору батыһылар соругу туруорунан күүскэ үлэлээбиттэрэ. Онус кылаас үөрэнээччитэ ити саас 70 киһиэ ыйааһынга өрөспүүбүлүкэ тустан, Николай Неустроевтыын тэнэһэн икис мизстэлэммитэ. Николай Неустроев кэлин норуоттар икки ардыларынаагы кылаастаах маастар, Сойуус, Арасыйыа чөмпүйүөнэ буолбута. Ити күрэхтэһиһигэ Афоня хара маннайгытан көрөөччүгэ сөбүлэппитэ - төрдүс эргигэр дээрэ биир да бөбөстөн бүдүрүйбэтэҕэ, наар ыраас кыайыны суруммута. Кини тустарын көрө-көрө, сахалартан Арасыйыа бастагынан чөмпүйүөн буолбут өрөспүүбүлүкэ сэттэ төгүллээх чөмпүйүөнэ, ССРС успуордун маастара Николай Гоголев: "Бу уол хайаан да үүнүөҕэ, олус үчүгэйдик кыһанан тустар

эбит," - диибит ыйааһыннаах тыллара олоххо кириэр дьылбаламмытара.

Уол Маханкала куоракка Арасыйыа «Урожай» уопастыбатын Киин сэбиэтин уопаттарга уонна Хабаровскай куоракка буолбут уопастыба Киин сэбиэтин күрэхтэһиһигэр кыттан, Саранскай куоракка уопаттарга бастагы мизстэлэммитэ. 1966 сыллаахха Сибир уонна Ухук Илин зонатыгар Красноярскай куоракка уопаттарга, Хабаровскай куоракка ытыллыбыт Ухук Илин зонатын үөрэнээччилэргэ күрэхтэһиһилэригэр кыайталаан, "Үчүгэй тизхинькэтин иһин" бириһинэн бэлиэтэммитэ. РСФСР уопаттарга чөмпүйүөнээтигэр Калининград куоракка V-с мизстэлэммитэ. Арасыйыа чулуу тустууктарын ахсааныгар киллэриллэн, Баку куоракка Сойуус чөмпүйүөнээтигэр кыттар бырааптаммыта. Кини тустар 70 киһиэ ыйааһыныгар 25 ааттаахтар түмсүттэрэ. Афоня утарылаһааччыларын соргулаахтык кыайыталаан 1967 үбүлүйдээх сылга уопаттарга Сойуус чөмпүйүөнүн аалай кыһыл лизентэтин кэппитэ, кыһыл көмүс мэтээлин иилиммитэ.

Ити сыл ситии-хотуу аттестатын ылан, салгыы үөрэнэ Минскай куоракка айаннаабыта. Онно тийэн, ССРС үгүлээх тириньэрэ Болеслав Михайлович Рыбалкога дьарыктаммыта. «Буревестник» уопастыбаннай Сойууска бастыыр иһин күрэхтэһиһигэр үнүстүгүт чизин көмүскээн, 28 киһиттэн төрдүс буолбута. Салгыы Гомель куоракка буолбут дойду үрдүк үөрэх кыһаларын күөн көрсүһүүлэригэр үһүс мизстэлэммитэ. 1968 сыллаахха аармыйаҕа сулууспаҕа ынырыллыбыта. Манна тустуунан дьарыктанарыгар бэртээхэй усулуобуйа үөскээбитэ. Чита куоракка успуорт роҕаҕа түбөһөн, Илья Романович Фурунджиев салалтатынан эриллибитэ. Афоняны кытта Читаҕа ини-бии Гаврил, Роман Дмитриевтар, Роман Шамаев, Александр Ардунов уо.д.а. тийибиттэрэ. Уопаттар бары аармыйаҕа барыахтарын иннинэ тустууга ситиһилэрдээх, Роман уонна Гаврил успуорт маастардара этилэр. Онон уокурук көңүл тустууга

хамаандатын анаарын ылбыттара, ССРС Сэбилленилээх Күүстэрин XIV-с Ыспартакыйадагыгар Забайкальетаагы байыаннай уокурук көңүл тустууга хамаандатын сүрүн төһүү күүһүнэн саха бөбөстөрө буолбуттара. Афанасий Чита уобалаһыгар, Забайкальетаагы байыаннай уокурукка чөмпүйүөн үрдүк аатын ылаттаабыта, Сойуус Сэбилленилээх Күүстэрин түһүлгэтигэр Миинискай куоракка алтыс, Волгоградка сэттис мизстэлэммитэ. 1968 сыллаахха Сойуус хас да куораттара кыттылаах Дьокуускай куорат аһаҕас чөмпүйүөнээтэ ытыллыбыта. Афанасий Матвеев бу түһүлгэҕэ Читаттан кэлэн тустан, маастардар халын эркиннэрин "тобо көтөн", үһүс мизстэҕэ тахсыбыта. ССРС успуордун маастара Афанасий Матвеев көмүс көлөһүнүн үгүстүк тохлут көбүөрүгэр эдэр сааһыгар ити курдук тустан ааспыта. Саха өрөспүүбүлүкэтин успуордун бэтэрээнэ, Чакыр нэһилиэтин бонуртаах олохтооҕо, Билигин Чурапчы салинньэтигэр опорор, Саха сирин устуоруйатыгар көңүл тустууга суолу-иһи хаалларбыт бөбөспүтүгэр доруобуйаны баҕарыабын.

Былатыан КУОРКУН - успуорт бэтэрээнэ. «Сага олох» хаһыат 1999 сыл от ыйын 29 күнүнээҕи нүөмэригэр.

Кэриэтэбыт

Эдэийбит сырдык кэриэтэнигэр

Күндү, ытыктыр эдэийбит, Хоту көһөрүллү кыттылааба Чуралчы улууһугар култуура эйгэтигэр 50 сыл эһэлэ суох үлэстэбит Саха Өрөспүүбүлүкэтин туйгуна Дьячовская Екатерина Еремеевна тохсуньу 22 күнүгэр биһиги кэһэбиттэн туораабыта биэр сылын туолар. Эдэийбит Екатерина Еремеевна 1931 сыллааха ыам ийын 15 күнүгэр Чуралчы оройуонун Сулган нэһилиэгэр Наталья Семеновна уонна Еремей Титович Дьячовскийдар дьиз кэргэннэригэр бастагы обондон төрөөбүтэ. 1939 сыллааха Сулган сэтгэ кылаастаах оскуолатыгар үөрэммитэ. 1949 сыллааха Чуралчытаагы педагогической училищетыгар үөрэбин сабалайыр.

сыаналаабыт махтал суруктара, бочуотунай грамоталара, мэтээллэре, сөбүлээн илһинэр бэлэһэлэрэ сиргэ кэлэн олох опорбут ситиһиниэ, дыло буолар. Ол курдук сыралаах үлэтэ сыаналанан, Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын туйгуна, Саха Өрөспүүбүлүкэтин бэтэрээнэ, Бүтүн Союзтаабы уус-уран көрүү лауреата, үлэ бэтэрээнэ буолбута. “Үлэбэ Килбизин иһин”, “XX-сүйэ култуура эйгэтин баһтын үлэһитэ” бэлэһэлэринэн, Сабэксэй сойуус маршала Жуков мэтээлинэн наһараадаламмыта. Эдэийбит Екатерина Еремеевна 2014 сылтан мөлөөн, Мындабаайыта кирэн опорбута. Төһө да кириэһилэтиттан ырааппатар, кинигэ ааҕара, араадыһа истэрэ. Онон истибит-билбит сонуннарын биһигиниһин үлэстэрэ. Ылаҕдар кэмигэр Амтатаабы участкавой балыһа ырааһа Прокопий Павлович Романов салайар кэлэктиибигэр көрөн-истэн, сыгыран эмтээн-томтоон көмөлөспүттэринэн махтанабыт. Ыарахан күүмүтүгэр субэ-ама буолбут чугас дьуөгэлэрбэр, «Ымыы» уһууан кэлэктиибигэр, профком Н.Н. Артемьевага, сэтбэдиһсэй А.И. Прокопьевага, тапталаах Чуралчытаагы айанньырагар бэлэмкэстит табаарыстарбытыгар С.Н. Флегонтова, В.А. Заболоцкайга, Мындабаайыттан Чуралчыта тиһэх суолугар атаарсыбыт табаарыстарбытыгар, С.Д. Дьячовская кэлэктиибигэр улахан махтабытын тиздэбит. Чогулаан Василий Николаевич Дьячовскийга уонна бырааттарыгар баптыларыгар, күтүөлүүтүгэр, кийииттэригэр, Чуралчыга дойдугулар тиһэх суолугар атаара калбит чугас аймактарыгар, дьуөгэлэригэр, биһиргэ үлэстэбит кэллээгэлэригэр истиһиник махтанабыт. Тиһэх суолугар атаарыта эдэийбитин кытта аһыһыт үгүс табаарыстаабыта быраһааһылан барбыттара. Ол «Эдэий Катябыт» олусун тухары дыонно үгүс сыһааннаабын туолууур. Бука бары доруобай буолук, үтүн дьоллоох олохтонун.

Мындабаайыттан илпит кыһа Наталья Ивановна, күтүөтэ Степан Егорович, оҕолоро Айаан, Степан, Таина, кийиитэ Надежда Харитоновтар.

Ахтабыт-саньыбыт, суохтуубут

Ахтар-саньырт тапталаах күн күбэй ийэбит, эбэбит Лебедева Вайса Васильевна күн сириттэн күрэммитэ бу дьыл, тохсуньу 19 күнүгэр биэр сыла буолла. Кини 1931 сыл муус устар 14 күнүгэр Кындалга төрөөбүтэ. Күтүр Күөл диэн алааска опорон, аҕата Василий Васильевич Лебедев Алданга таһааһа таһылыгар барар буолбута. Онон ийэтэ Анастасия Константиновна, эһэтэ, балта биһиргэ көһүспүттэрэ. Итинэн опорон аҕалара Аба дойдуга сэринигэр ынырыллан барбыта, сарик тоһоһуттан эриллэбэтэ. Ачыккааһын, тонуу-хатыы, тийиммэт-түгэммэт буолуу алдьархайын көрсүбүттэрин эбэбит кэлсиһирэ. Ийэбит биһиргэ төрөөбүт балта Мотя итиник усулуобуйаны тулуйбааха, сыһыстаран, ыарыһах буолан, эдэр сааһыгар елбүтэ.

улуустаабы Бочуот дускаатыгар тахса, Болтоно нэһилигин сальскай сэтбэтин дьокутааһынан хас да төгүл билибардаммыта Очкотосу кэмизэ „Оскуола—производство—үрдүк үөрэх” диилэ дойдунан тахсан улаһиыр ыччаттарга настаабынньыгынан үгүс суобастаахтык үлэтиһэ. Итинэн биһиргэ үлэстэбит, аһыһыт дьоно итии-истиһ тылларынан ахталлар, махтаналлар. Эбэбит, аһабит ийэбит аабы кыра эрдэһиттэн үлэни таптырма, дьону-сэргэни кытары убаастабыллаахтык сыһыаннаһарга, айылбаны харыһтырга үөрэтэн-тайаһан кинилэр кэриэтэрин мэдүмү тугуһара, оҕолорун — биһигини, сэттэрин эмиз итиник сыһыанна импитэ. Ийэбит элбэх кинигэни ааҕара, сахалыы сана кинигэ таһыстааһына сураһан, экирэттиһэн булара. Тэлэбиһсэргэ кэлэр араас бизиримпэри эрдэттэн билэн, көтүлүккэ көрөрө. Онон билиһтэ-көрүүгэ эмиз этэ. Чугас ыалларыгар сылдьан сонуннарын үлэстэрэ, эдэрдэргэ субэ-ама бизирэ. Сүрдээх аһыт этэ. Кини буһарбыт ападыһын, ыһаарылаабыт балыһын сыта, ахтыбыт санаабытыгар, билгин даһаны кэлэргэ дылы. Күндү иһиһит бараһан эн олохо муударай толкуйун, дыонно-сэргэбэ элэксэй сыһыанын, үгүс майын биһиргэ холобур буолар. Эн сырдык мөссүөгүнүн суракитиһигэр сөгөрдөн, мэдүмү илдэ сылдьааһыт.

Оҕолоро, кийииттэрэ, күтүөттэрэ, сизннэрэ, хос сизннэрэ.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Тапталаах кэргэммин, аҕабытым, эһэбитин, убайытым, өр сылларга ыраах айан суолларынан үлэстэбит үлэ бэтэрээнин Валентин Никитич ПОПОВУ 68 саасыкыан уонна “Үлэбэ Килбизин иһин” Россияттан анаммыт Бочуоттаах мэтээлинэн наһараадаламмыкынан итиһтик-истиһтик эбэрдэлиибит! Баһарабыт кытаанах доруобуйаны, дьогу-сорууну! Дьиз кэргэниг туһугар ахсаабат кыһамныһыг иһин махтанабыт! Барыбыт тапталаыгар уйдаран, өссө да үһуннүк, дьоллоохтук олоророр! Кэргэниг, кыһыһыг, күтүөтүн, кийиитин, сизннэриг уонна Элгээбиттэн Василий дьиз кэргэниг!

СВЕДЕНИЯ о численности муниципальных служащих органов местного самоуправления, работников муниципальных учреждений МО «Ботлогинский наслег»

Table with 3 columns: Name, Personnel (total, municipal, workers), and Financial indicators (salaries, etc.). Rows for Q1 and Q2 2018.

Table similar to Q1/Q2, but for Q3 2018.

Table similar to Q1/Q2, but for Q4 2018.

Table similar to Q1/Q2, but for Q1 2019.

Махтанабыт

Оҕолорум, сизннэриг сана дылааһы өрбүлүгэр, дойдугагыгар аһыһаннарын таһаара, дьизлэригэр кэлэн опорор кэмнэригэр, тохсуньу 1 күнүгэр, кизнэ 21 ч. сабана, көһүлүгэр өттүбүттэн издээн таһыста—дыһилэрэ уонна гараастара бүтүннү уонка былдьанна... Биллэһэспитин кытта Баһаарынай чаас уонна Ыксаллаах быһымайы сулуустатын байыастара сонно тута кэлэн баһаары тохтоттулар. Кийииттэргэ улахан махтабытын тиздэбит. Сарсыһы күнүгэр дьизбит салбааһын уонна гараас онун ыраастааһынна, күтүрүгү, күнү-дьылы аахсыһа, кэлэн көмөлөспүт “Чуралчы” ТХПК эдэр үлэһиттэригэр, чогулаан кэлэрэтиһ салайааччытыгар Н.А. Аржаковка, кылаабыһы инженер И.И. Поповка, Чуралчытаагы суол тэриһтэтин үлэһиттэригэр В.П. Аянтоска, М.Д. Коржикка, салайааччыларыгар В.П. Захаровка, П.М. Наумоска, эрлээх дьоммутугар А.А. Аржаковка, А.Н. Сивцевка, В.Н. Сивцевка, В.И. Баянча, П.П. Илларионовка, күтүөлүүтүгэр Н.И. Иустинска, аймах чугас ыалбытыгар А.Н. Коркинага, Андрей табаарыстыгар бука барыһытыгар куус-көмө буолбуккутунан, барба махтабытын тиздэбит. Маныһ издээн кимизэ да суоһаабатын, чэгэн буолун, этэнгэ сыһдыһ дьиз аһыһаах санаабытын тиздэбит. Чичигинаровтар дьиз кэргэттэрэ.

Тапталаах быраата, Чуралчы нэһилигин опохтоосо БОЛТЯКОВ Егор Егорович ыарахан ыарыһыттан опохтон туораабытынан, эдэийигэр, бизисэр-лаборант Агафья Егоровна Толстяковага дьин куурдэммэтин тиздэбит. Улууустаабы кийи балыһа салалтата, профкома, клинико-диагностической лаборатория кэлэктинибэ. Кутурданныр тиздэллэр. - Чуралчы нэһилигин опохтоосо, “Чуралчы”ТХПК бэтэрээн Толстяков Егор Егорович ыарахан ыарыһыттан опохтон туораабытынан, ыкса ыалларыгар, кийиитигэр Светлана Дмитриевнага, сизн быраатыгар Ромажа ыаллара Сергеевтар, Захаровтар, Иустиновтар, Никутовтар. - Быраатара, убайдара Толстяков Егор Егорович опохтон туораабытынан, күндү дьуөгэлэригэр Мария Егоровнага, чугас дьонугар Христина, Анна, Шура, Зоя Баһылай. - Быраата Толстяков Егор Егорович опохтон туораабытынан, биһиргэ үөрэммит табаарыстыгар Мария Егоровнага 1968 с. оскуолатын биһиргэ үөрэнэн бүтэрбит доһтоһо.

Баһы нэһилигин опохтоосо, ОдыКХ

тэриһтэтин бэтэрээн СОКОЛЬНИКОВ Николай Михайлович бу дьыл, тохсуньу 3 күнүгэр ыарахан ыарыһыттан опохтон туораабытын билэр дьонугар, аймактарыгар, үөлээннээхтэригэр дьиник курутууһан туран иһитиннэрэбит. Убайдара, аймактара Сокольниковтар, Слепцовтар, Новгородтар.

БИЛДӨРӨННӨР

Варвара Петровна Дьячовская аатыгар 10.12.2001 с. бериллибит С-сериялаах, 536475 нүмэрдээх “РФ үлэ бэтэрээнэ” даһабыранныа сулпүтүнэн, дьинэ суоһунан аһыллар. Мария Михайловна Абрамова аатыгар 2001 сыллааһа бериллибит Муғудай орто оскуолатын бүтэрбитин туһулуур 6924134 нүмэрдээх аттестат сулпүтүнэн, дьинэ суоһунан аһыллар. Липлээх куаллүттэн УАЗ бортовуйунан ыраас муус тизэбит. Сыаната -- 2000 солк, анаһа -- 1000 солк. Үчүгэйдик, тоһору тизэбит. Төл. : 8-914-101-70-55.

Кылаабынай эрдээктэр э.т. - Л.В. ГОРОХОВА. Кылаабынай эрдээктэри солбууаһыны - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ. Эпиһтиһир сакһтэр, сурук отдела - А.Н. ЗАХАРОВА. Экинээкс, тыа хатааһыһытаһын отдела - А.М. СЛЕПЦОВ. Карсадэмонтар - С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ, М.В. ПЕТРОВА. Таһааччы - Л.К. ПОЛОВА. Бэһэттэһни - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэриһин таһаарааччылар: СР Прадэпэһтэһтэ, Чуралчы улуунун “Сана олох” редакционной-издательской холбоһук автономнай учреждение. Российской Федерации Россиятааһдор СР управлениһтар 2012 с. кулун тутар 15 күнүгэр регистрацияламыһ нүмэри - ПИ №Ту14-0238.

Редакция, издатель аадырыһа: 678670, Чуралчы сал., Карл Маркс уул., 28 “а”. Телефоннарбыт: редактор - 41-332, отделлар - 41-265, 41-358. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, instagram: @sanaoloh. Бэһэттэһ саһаас: № 3 (11560) Кэмэйэ: 1,5 бүр. дьинэ Аһсаһа 1350. Хайһыг сыһыннэ: 10.